

Uwagi Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Kadry Kierowniczej Oświaty

dotyczące

projektu z dnia 16 maja 2011 r. rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych

W związku ze skierowaniem do konsultacji projektu rozporządzenia w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych informuję, że Ogólnopolskie Stowarzyszenie Kadry Kierowniczej Oświaty zgłasza do w/w aktu pytania oraz wnioski.

1. Treść rozporządzenia

Rozporządzenie	Uwagi/wątpliwości/propozycje
§ 2. 1. Ramowy plan nauczania określa: 2) tygodniowy wymiar godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych dla uczniów poszczególnych klas na danym etapie edukacyjnym;	W odniesieniu do wszystkich typów szkół wnioskujemy o odstąpienie od odgórnego, sztywnego określenia tygodniowego wymiaru godzin; uzasadnienie zawarte jest w uwagach dotyczących ramowych planów nauczania dla poszczególnych typów szkół.
§ 3. 1. Organ prowadzący szkołę, na wniosek dyrektora szkoły, może przyznać nie więcej niż 3 godziny tygodniowo dla każdego oddziału (grupy międzyoddziałowej lub grupy międzyklasowej) w danym roku szkolnym, a w przypadku szkół w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich – od 6 do 12 godzin, na realizację zajęć edukacyjnych wskazanych we wniosku, w tym na: 1) nauczanie geografii państwa, z którego obszarem kulturowym utożsamia się mniejszość narodowa, do której należą uczniowie z danej szkoły; 2) dodatkowe zajęcia edukacyjne: a) z języka obcego nowożytnego innego niż język obcy nowożytny nauczany obowiązkowo w danej szkole	Czy taki zapis oznacza, że dyrektor nie może wnioskować o przyznanie dodatkowych godzin na inne niż wymienione w rozporządzeniu zajęcia, np. na dodatkowe godziny obowiązkowego języka? Czemu służy taki zapis?
§ 2. 1. Ramowy plan nauczania określa: 2) tygodniowy wymiar godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych dla uczniów poszczególnych klas na danym etapie edukacyjnym; § 4. 1. Na podstawie ramowego planu nauczania dyrektor szkoły ustala szkolny plan nauczania, w którym określa dla poszczególnych klas na danym etapie edukacyjnym tygodniowy wymiar godzin: 1) obowiązkowych zajęć edukacyjnych;	Co/kto określa tygodniowy wymiar godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych dla poszczególnych klas na danym etapie edukacyjnym – ramowy plan czy dyrektor?
§ 5.1 ... podział na grupy jest obowiązkowy: 3) na nie więcej niż połowie obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, dla których z treści programu nauczania wynika konieczność prowadzenia ćwiczeń, w tym laboratoryjnych - w oddziałach liczących więcej niż 30 uczniów, z zastrzeżeniem ust. 3 i 4;	Ponieważ zero to też jest „nie więcej niż połowa obowiązkowych zajęć”, więc de facto punkt 3) nie nakłada żadnego obowiązku i staje się zbędny.
§ 5.1 ... podział na grupy jest obowiązkowy: 4) na obowiązkowych zajęciach edukacyjnych z	Wnioskujemy, by dla kształcenia zawodowego realizowanego w oparciu o przedmiotowe

zakresu kształcenia w zawodzie lub profilu kształcenia ogólnozawodowego, dla których z treści programu nauczania wynika konieczność prowadzenia ćwiczeń, w tym laboratoryjnych - w oddziałach liczących więcej niż 30 uczniów, z zastrzeżeniem ust. 3 i 4; 5) w przypadku realizacji w kształceniu zawodowym modułów, zgodnie z wymogami określonymi w modułowym programie nauczania dla zawodu;	programy nauczania wprowadzić zasady takie jak dla modułowych programów, czyli obowiązek podziału na grupy zgodnie z wymogami określonymi w programie nauczania.
§ 5.1 ... podział na grupy jest obowiązkowy: 6) na zajęciach praktycznej nauki zawodu, zgodnie z przepisami w sprawie praktycznej nauki zawodu;	O jakim konkretnie przepisie jest tu mowa?
§ 5. 2. W gimnazjum, liceum ogólnokształcącym, liceum profilowanym, technikum, uzupełniającym liceum ogólnokształcących i technikum uzupełniającym, liczących nie więcej niż dwa oddziały każdej klasy, zajęcia z języków obcych oraz z przedmiotów ujętych w podstawie programowej w zakresie rozszerzonym mogą być prowadzone w grupach, w tym w grupach międzyoddziałowych lub międzyklasowych, liczących nie mniej niż 7 uczniów.	Czy zapis ten oznacza, że w szkołach liczących trzy oddziały każdej klasy wskazane zajęcia nie mogą być prowadzone w grupach liczących co najmniej 7 uczniów?
Brak godzin do dyspozycji dyrektora innych niż godziny wynikające z art. 42 ust.2 pkt. 2 KN	Postulujemy pozostawienie godzin do dyspozycji dyrektora (w rozumieniu poprzedniego rozporządzenia). Godziny takie wykorzystywane były do tworzenia oferty edukacyjnej szkoły, jej działalności innowacyjnej, a także wspierały szczególne potrzeby szkoły.
Minimalną liczbę godzin, w czasie których należy zrealizować podstawę programową wylicza się dla szkół podstawowych i gimnazjów na 32 tygodniowy rok szkolny.	Członkowie OSKKO uważają, że również w odniesieniu do szkół podstawowych i gimnazjów wyliczenie minimalnej liczby godzin odnosić się powinno do 30 tygodniowego roku szkolnego. Związane jest to z tym, że egzaminy zewnętrzne (obejmujące przecież całość podstawy programowej) organizowane są na co najmniej 8 tygodni przed zakończeniem roku szkolnego. Innym wyjściem z zaistniałej sytuacji jest przesunięcie terminów egzaminów zewnętrznych tak, by pozostawić nauczycielom więcej czasu na realizację podstawy programowej.
W niemal wszystkich typach szkół tygodniowy wymiar godzin jest mniejszy aniżeli obecnie obowiązujący.	Stowarzyszonych niepokoi takie ograniczenie liczby godzin. Nie akceptujemy takich zmian, bo w naszej ocenie mają one wyłącznie walor dokonywania oszczędności.

2. Ramowy plan nauczania dla szkoły podstawowej, w tym szkoły podstawowej specjalnej, z wyjątkiem szkoły podstawowej specjalnej dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym

Przepis prawa	Uwagi/wątpliwości/propozycje
3. Tygodniowy wymiar godzin: 1) obowiązkowych zajęć edukacyjnych dla uczniów poszczególnych klas wynosi: a) klasa I - 19 godzin, b) klasa II - 21 godzin, c) klasa III - 22 godziny,	Tygodniowy wymiar godzin jest niższy aniżeli obowiązujący obecnie. Szczególnie utrudni to sytuację w edukacji wczesnoszkolnej. 19 godzin w klasie pierwszej uniemożliwia

d) klasa IV - 25 godzin, e) klasa V - 26 godzin, f) klasa VI - 28 godzin;	zatrudnienie nauczyciela w pełnym wymiarze czasu pracy, jeśli nie ma on kwalifikacji do nauczania języka obcego lub jeżeli dyrektor dla pierwszej klasy w szkolnym planie nauczania na język przeznaczy dwie godziny tygodniowo. Uważamy, że będzie to niekorzystne dla uczniów. Tak sztywno określony tygodniowy wymiar ogranicza autonomię szkoły, utrudniając właściwe zorganizowanie procesu edukacyjnego. Sądzymy, że lepszym rozwiązaniem byłoby zwiększenie tygodniowego wymiaru godzin lub też przesunięcie jednej godziny z klasy trzeciej do pierwszej (20 – 21 – 21). Zwiększenie tygodniowego wymiaru godzin obowiązkowych o jedną godzinę w klasie pierwszej nie będzie zbyt obciążające dla dziecka (4 godziny dziennie), zwłaszcza przy wymaganej podstawą programową innej organizacji nauczania i uczenia się w klasie pierwszej. Postulujemy również zwiększenie tygodniowej liczby godzin w drugim etapie edukacyjnym. Pozwoli to na zwiększenie liczby godzin matematyki.
Pkt. 2 W trzyletnim okresie nauczania (...) 1) poszczególne obowiązkowe zajęcia edukacyjne należy zrealizować co najmniej w wymiarze: g) matematyka – 385 godzin	Naszym zdaniem należałoby zwiększyć minimalny wymiar godzin z matematyki. Postulat ten wiąże się przede wszystkim z koniecznością poświęcenia większej uwagi na umiejętności matematyczne, które sprawiają uczniom więcej trudności. Umiejętności zdobyte w szkole podstawowej natomiast rzutują na późniejsze sukcesy uczniów.

3. Ramowe plany nauczania dla II i III etapu edukacyjnego szkół kształcących uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym i znacznym oraz ze sprzężeniami.

W oddziałach specjalnych tych szkół jest bardzo wielu uczniów, u których - oprócz upośledzenia - współwystępują choroby (głównie dziecięce porażenie mózgowe lub inne związane z niepełnosprawnością fizyczną, zwłaszcza rąk) uniemożliwiające im właściwą realizację podstawy programowej, przede wszystkim z plastyki i techniki. Ponadto najważniejszym celem szkoły jest jak najlepsze przygotowanie ucznia do samodzielnego życia. Dlatego właśnie dyrektorzy tych szkół uważają, że należałoby zwiększyć liczbę godzin zajęć funkcjonowanie w środowisku kosztem plastyki i techniki, która w przypadku tych uczniów jest niemożliwa w pełni do realizacji (odnosi się to zwłaszcza do uczniów realizujących podstawę programową w grupach ośrodka rewalidacyjno-wychowawczego, ale nie tylko do nich). Podczas zajęć funkcjonowania w środowisku treści poznawcze można przeplatać zajęciami plastycznymi, technicznymi, muzycznymi czy ruchowymi w zależności od aktualnie poznawanej tematyki, tak jak się to robi na I etapie edukacyjnym. Jest to konieczne, ponieważ możliwość skupienia uwagi tych uczniów na jednym zagadnieniu jest dość krótkotrwała, zależy od ich predyspozycji, tak naprawdę różnych każdego dnia. Uczniowie z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym i znacznym bardzo lubią też zajęcia z muzyki, logorytmiki czy rytmiki. Zdaniem stowarzyszonych, tych godzin w porównaniu z plastyką i techniką jest stosunkowo mało, bo zaledwie 190 muzyki i rytmiki i 480 z funkcjonowania w środowisku, przy 800 h

plastyki i 830 techniki. Z doświadczenia nauczycieli wynika, że uczniowie wolą bardziej urozmaicone i aktywne zajęcia, a takie możliwości daje przedmiot funkcjonowanie w środowisku.

Najlepszym rozwiązaniem byłoby wskazanie ogólnej liczby obowiązkowych godzin edukacyjnych, a zespół nauczycieli uczących dokonywałby w każdym roku odpowiedniego ich podziału mając na względzie możliwości psychofizyczne uczniów. Tak naprawdę trudno ująć zajęcia w tych klasach w typowe dla szkół masowych ramy systemu klasowo-lekcyjnego. Dobry nauczyciel znając swój zespół umiejętnie przeplata różne rodzaje aktywności uczniów doprowadzając do pełnego poznania danego zagadnienia, wykształcenia danej umiejętności, płynnie przeplatając zagadnienia z różnych przedmiotów, bez ścisłego trzymania się jednostki lekcyjnej trwającej 45 min.

W szkołach dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym brakuje zajęć komputerowych. W dobie rozwijającej się bardzo informatyzacji życia codziennego i w tej grupie uczniów przydałyby się zajęcia z informatyki. W naszej szkole obserwujemy bardzo duże zainteresowanie tego rodzaju zajęciami w tej grupie uczniów.

Innym problemem jest ogólna liczba godzin edukacyjnych wraz z zajęciami rewalidacyjnymi i zajęciami z pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Przeciętnie uczeń przebywa w szkole od 7.30 do 15.00, a nawet 16.00 (większość potrzebuje prawie wszystkich rodzajów zajęć rewalidacyjnych), co przy jego obniżonych możliwościach psychofizycznych jest zbyt długim okresem. Ostatnie 7 i 8 godziny lekcyjne są pod względem dydaktycznym słabo wykorzystane, ponieważ uczniowie nie są już w stanie efektywnie pracować. Jedynym rodzajem zajęć możliwych dla nich w tych godzinach są zajęcia rekreacyjne czy opiekuńczo-wychowawcze, jednak ze względu na ilość tygodniowych obowiązkowych zajęć szkolnych jest to niemożliwe. Dochodzi też do tego duża liczba uczniów, którzy z powodu dojazdu do domu (najczęściej 1 szkoła skupiająca uczniów z całego powiatu) są przez rodziców odbierani wcześniej lub kończą zajęcia wcześniej ze względu na godziny kursowania środków komunikacji publicznej - opuszczają ostatnie lekcję.

Podobnie jest z liczbą godzin w zasadniczej szkole zawodowej. Liczba zajęć edukacyjnych wraz z kształceniem teoretycznym zawodowym jest duża i wynosi 23-24 tygodniowo co daje przeciętnie 8 godz. lekcyjnych dziennie przez 3 dni zajęć w szkole. Pozostałe 2 dni to zajęcia u pracodawców (w przypadku młodocianych pracowników). Kiedy zapewnić im dodatkowe godziny zajęć rewalidacyjnych, skoro podobnie jak uczniowie innych typów szkół, dojeżdżają z okolicznych wiosek. Uczniowie kształcący się w trzyletnim cyklu mają możliwość skorzystania z tych zajęć w okrojonej liczbie. Obserwujemy jednak, że po wielu latach zajęć rewalidacyjnych (w szkole podstawowej i gimnazjum) w szkole zawodowej preferują dodatkowe zajęcia ukierunkowane na rozwój kompetencji kluczowych lub zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze z przedmiotów zawodowych umożliwiające im lepsze przygotowanie do egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe, np. realizowane w ramach programów unijnych

4. Ramowe plany nauczania dla szkół ponadgimnazjalnych.

Treść projektu rozporządzenia	Uwagi/wątpliwości/propozycje
ZASADNICZA SZKOŁA ZAWODOWA – załącznik nr 6	
2. W przypadku ustalenia dla danego zawodu okresu nauczania krótszego niż trzyletni, wymiar godzin z zakresu kształcenia zawodowego teoretycznego i kształcenia zawodowego praktycznego zmniejsza się proporcjonalnie, natomiast w przypadku przedmiotów z zakresu kształcenia ogólnego, z wyjątkiem zajęć wychowania fizycznego oraz godzin z wychowawcą, zachowuje się wymiar godzin ustalony dla trzyletniego okresu nauczania.	Czy w przypadku kształcenia krótszego niż trzyletni, liczba godzin z wychowawcą i wychowania fizycznego ulega, jak kształcenie zawodowe, proporcjonalnemu zmniejszeniu? Jaki jest dopuszczalny „krótszy niż trzyletni” okres kształcenia? Dla zawodu dwuletniego wymiar godzin wynosiłby: – kształcenie ogólne: $725 + 2/3 (290 \text{ WF} + 95 \text{ g.wych}) = 725 + 256 = 982 \text{ h}$ – kształcenie zawodowe teoretyczne: $2/3 * 630$
3. Tygodniowy wymiar godzin:	

1) obowiązkowych zajęć edukacyjnych dla uczniów poszczególnych klas, którzy nie są młodocianymi pracownikami, wynosi: a) klasa I - 27 godzin, b) klasa II - 28 godzin, c) klasa III - 30 godzin;	= 420 h – kształcenie zawodowe praktyczne: $2/3 * 970$ = 646h razem to 2048 h, co w przeliczeniu na średnio 32 tygodnie nauki w roku szkolnym daje około 64 h w dwuletnim cyklu nauczania, czyli po 32 godziny tygodniowo w klasie I i II. Analogicznie licząc dla zawodu 2,5 letniego – 74 h w 2,5 letnim cyklu nauczania. Ani zawód 2-letni ani zawód 2,5-letni nie spełni warunku opisanego w punkcie 3 projektu rozporządzenia. Uważamy za wskazane odstępianie od ogólnego, sztywnego określenia tygodniowego wymiaru godzin; pozwoli to na bardziej elastyczną, dostosowaną do warunków szkoły organizację zajęć.
4. W oddziałach wielozawodowych kształcenie zawodowe teoretyczne odbywa się odrębnie dla każdego zawodu przez okres 4 tygodni w każdej klasie, w wymiarze 34 godzin tygodniowo.	Czy pominięcie wprowadzonego w 2008 r. zastrzeżenia „ w oddziałach wielozawodowych dla uczniów - młodocianych pracowników” jest zamierzone i oznacza, że ponownie jest możliwość tworzenia oddziałów wielozawodowych dla uczniów? W jakim celu organizacja kształcenia zawodowego teoretycznego dla oddziałów wielozawodowych jest sztywno określona - 4 tygodnie po 34 godziny? Czy 136 godzin kształcenia teoretycznego w każdej klasie nie może być rozłożone w inny sposób (np. 4 godziny tygodniowo), zapewniający korelację kształcenia teoretycznego i praktycznego? Jak się ma wymiar 34 godzin tygodniowo do określonego w punkcie 3 tygodniowego wymiaru godzin (27, 28, 30)?
LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE - załącznik nr 7	
3. Dyrektor liceum ogólnokształcącego, po zasięgnięciu opinii rady liceum, a jeżeli rada liceum nie została powołana – po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej, rady rodziców i samorządu uczniowskiego, uwzględniając zainteresowania uczniów oraz możliwości organizacyjne, kadrowe i finansowe liceum, organizuje nauczanie tak aby każdy uczeń miał możliwość wyboru od 2 do 4 przedmiotów ujętych w podstawie programowej kształcenia ogólnego w zakresie rozszerzonym. Co najmniej jednym z tych przedmiotów powinna być: historia, geografia, biologia, chemia lub fizyka.	Czy każdemu uczniowi należy zapewnić tylko możliwość wyboru czy też możliwość realizacji 4 przedmiotów ujętych w podstawie programowej kształcenia ogólnego w zakresie rozszerzonym? Już przy realizacji 3 przedmiotów rozszerzonych w wymiarze 180 (zakładając takie mało realne wybory jak np. matematyka, informatyka, wiedza o społeczeństwie) zostają wykorzystane „godziny rezerwowe” i brak jest możliwości organizacji zajęć uzupełniających. 1* 240 (R) – rozszerz. z przedmiotu wskazanego rozporządzeniem 1*120 (U) – przyroda lub historia i społeczeństwo Na pozostałe przedmioty rozszerzone pozostaje:

	870 – 240- 120 = 510 godzin 3* 180 = 540 2*180 + 1*240 = 600
5. Uczniowie, którzy nie realizują w zakresie rozszerzonym przedmiotu geografia, biologia, chemia lub fizyka obowiązani są realizować przedmiot uzupełniający przyroda.	Zapis budzi wątpliwości. Czy realizacja dowolnego ze wskazanych 4 przedmiotów zwalnia z obowiązku realizacji przyrody, czy też dopiero realizacja 3 z tych przedmiotów: geografia, biologia, chemia/fizyka zwalnia z obowiązku realizacji przyrody? Proponujemy doprecyzowanie zapisu: <i>Uczniowie, którzy nie realizują w zakresie rozszerzonym przynajmniej jednego z następujących przedmiotów: geografia, biologia, chemia, fizyka obowiązani są realizować przedmiot uzupełniający przyroda.</i>
4. Uczniowie, którzy nie realizują w zakresie rozszerzonym przedmiotu historia obowiązani są realizować przedmiot uzupełniający historia i społeczeństwo. 5. Uczniowie, którzy nie realizują w zakresie rozszerzonym przedmiotu geografia, biologia, chemia lub fizyka obowiązani są realizować przedmiot uzupełniający przyroda.	Czy uczniowie, którzy realizują w zakresie rozszerzonym historię oraz przynajmniej jeden z przedmiotów wskazanych w punkcie 5 nie są obowiązani realizować przedmiotów historia i społeczeństwo oraz przyroda? Czy uczniowie, którzy realizują w zakresie rozszerzonym historię mogą realizować przedmiot uzupełniający historia i społeczeństwo (analogicznie – czy realizujący w zakresie rozszerzonym np. chemię mogą realizować przyrodę)?
10. Przedmioty: historia muzyki, historia sztuki, język łaciński i kultura antyczna oraz filozofia, ujęte w podstawie programowej kształcenia ogólnego w zakresie rozszerzonym, realizowane są w klasie I lub II.	Realizacja wymienionych w punkcie 10 przedmiotów w klasie pierwszej jest nierealna z uwagi na realizację w tej klasie wszystkich przedmiotów w zakresie podstawowym.
11. Tygodniowy wymiar godzin: 1) obowiązkowych zajęć edukacyjnych dla uczniów poszczególnych klas wynosi: a) klasa I - 30 godzin, a w oddziale dwujęzycznym – 33 godziny, b) klasa II - 32 godziny, a w oddziale dwujęzycznym – 35 godzin, c) klasa III - 29 godzin, a w oddziale dwujęzycznym – 32 godziny;	Dla elastycznego kształtowania oferty szkół w zakresie przedmiotów rozszerzonych i uzupełniających (w szczególności przy organizacji zajęć międzyoddziałowych) wskazane jest odstępianie od ogólnego, sztywnego określenia tygodniowego wymiaru godzin.
12. Uczniowie oddziału (...) realizują dodatkowo jeden z dwóch pozostałych przedmiotów uzupełniających: zajęcia artystyczne lub ekonomia w praktyce albo inny przedmiot uzupełniający...	Czy uczniowie nie mogą realizować dwóch lub więcej przedmiotów uzupełniających?
12. ... O wyborze dodatkowego przedmiotu uzupełniającego decyduje dyrektor szkoły po	W jakiej formie ma być wyrażona ta opinia? I czego ma ona właściwie dotyczyć?

zasięgnięciu opinii uczniów danego oddziału (grupy oddziałowej lub międzyoddziałowej)	Założmy, że Jan Kowalski jest uczniem klasy "2a" i: - fizykę w zakresie rozszerzonym realizuje w grupie międzyoddziałowej "abcd" - matematykę w zakresie rozszerzonym w grupie międzyoddziałowej "acdef" - informatykę w zakresie rozszerzonym w grupie międzyoddziałowej "acf" - historię i społeczeństwo w grupie międzyoddziałowej "af" oraz, że suma wszystkich godzin Kowalskiego w 2 klasie wynosi 30 godzin tygodniowo; musi więc Kowalski mieć jeszcze 2 godziny zajęć uzupełniających; szkoła daje Kowalskiemu taką ofertę: - zajęcia Q (1h tygodniowo)- w grupie międzyoddziałowej "abcdef" - zajęcia X (2h tygodniowo) - w grupie międzyoddziałowej "abcde" - zajęcia Y (1h tygodniowo) - w grupie międzyoddziałowej "acf" - zajęcia Z (2h tygodniowo) - w grupie międzyoddziałowej "abe" Czyjej opinii powinien w tym przypadku zasięgnąć dyrektor (Kowalskiego, klasy 2a, wszystkich klas 2)?

LICEUM PROFILOWANE – załącznik nr 8

1.1) b) przedmioty w zakresie rozszerzonym (dodatkowo, poza wymiarem godzin określonym w lit. a dla przedmiotów w zakresie podstawowym): - język polski, historia, geografia, biologia, chemia, fizyka, historia muzyki, historia sztuki, język łaciński i kultura antyczna oraz filozofia – po 240 godzin 2. W trzyletnim okresie nauczania (IV etap edukacyjny) na przedmioty w zakresie rozszerzonym i na przedmioty uzupełniające należy przeznaczyć łącznie co najmniej 570 godzin. 3. Dyrektor liceum profilowanego (...), organizuje nauczanie tak aby każdy uczeń miał możliwość wyboru 2 przedmiotów ujętych w podstawie programowej kształcenia ogólnego w zakresie rozszerzonym. Co najmniej jednym z tych przedmiotów powinna być: historia, biologia, geografia, fizyka lub chemia.	Wskazywanie przedmiotów: język polski, historia muzyki, historia sztuki, język łaciński i kultura antyczna oraz filozofia jako możliwych do realizacji w zakresie rozszerzonym jest mylące, gdyż określony w punkcie 2 limit 570 godzin na przedmioty w zakresie rozszerzonym i na przedmioty uzupełniające nie pozwala na realizację dwóch przedmiotów po 240 godzin
5. Uczniowie, którzy nie realizują w zakresie rozszerzonym przedmiotu biologia, geografia, fizyka lub chemia obowiązani są realizować przedmiot uzupełniający przyroda.	Zapis budzi wątpliwości – analogicznie jak w LO

10. Przedmioty: historia muzyki, historia sztuki, język łaciński i kultura antyczna oraz filozofia, ujęte w podstawie programowej kształcenia ogólnego w zakresie rozszerzonym, realizowane są w klasie I lub II.	Realizacja przedmiotów wskazanych w punkcie 10 nie jest możliwa. Limit 570 godzin na przedmioty w zakresie rozszerzonym i na przedmioty uzupełniające nie pozwala na realizację dwóch przedmiotów po 240 godzin
11. Tygodniowy wymiar godzin: 1) obowiązkowych zajęć edukacyjnych dla uczniów poszczególnych klas wynosi: a) klasa I - 31 godzin, b) klasa II - 33 godziny, c) klasa III - 30 godzin;	Dla elastycznego kształtowania oferty szkół w zakresie przedmiotów rozszerzonych i uzupełniających (w szczególności przy organizacji zajęć międzyoddziałowych) wskazane jest odstępianie od odgórnego, sztywnego określenia tygodniowego wymiaru godzin.
TECHNIKUM – załącznik nr 9	
pkt 1.1) a) - kształcenie zawodowe teoretyczne – 735 godzin, - kształcenie zawodowe praktyczne – 735 godzin.	Taki sztywny podział na ilość godzin kształcenia teoretycznego i praktycznego spowoduje w przypadku kształcenia praktycznego w szkole zmianę pensum (z 18 na 22 godz.) i statusu nauczycieli kształcenia teoretycznego na nauczycieli kształcenia praktycznego. W niektórych zawodach (technik handlowiec, technik informatyk) w ogóle nie było zajęć praktycznych. Wprowadzanie ich na siłę w tak dużym wymiarze nie podniesie poziomu kształcenia zawodowego oraz nie przyczyni się do zdawalności przy kwalifikacjach. Proponujemy zatem zapis: <i>- kształcenie zawodowe - 1470 godzin, w tym kształcenie teoretyczne co najmniej 735 godzin.</i>
1.1) b) przedmioty w zakresie rozszerzonym (dodatkowo, poza wymiarem godzin określonym w lit. a dla przedmiotów w zakresie podstawowym): - język polski, historia, geografia, biologia, chemia, fizyka, historia muzyki, historia sztuki, język łaciński i kultura antyczna oraz filozofia – po 240 godzin, - język obcy nowożytny, wiedza o społeczeństwie, matematyka oraz informatyka – po 180 godzin, 4. Dyrektor technikum(...) organizuje nauczanie tak aby każdy uczeń miał możliwość wyboru 2 przedmiotów ujętych w podstawie programowej kształcenia ogólnego w zakresie rozszerzonym. Jednym z tych przedmiotów powinna być: matematyka lub język obcy nowożytny, a drugim - biologia, geografia, fizyka lub chemia.	Punkty 1.1) b) i 4 są sprzeczne. W punkcie 4 są określone dokładnie przedmioty, które mogą być nauczane w zakresie rozszerzonym. Wymienione w punkcie 1.1) b) przedmioty: język polski, historia, historia muzyki, historia sztuki, język łaciński i kultura antyczna oraz filozofia, wiedza o społeczeństwie, informatyka - zgodnie z pkt 4 i po uwzględnieniu limitu godzin na przedmioty rozszerzone i uzupełniające - nie mogą być więc nauczane w zakresie rozszerzonym. Naszym zdaniem, uczeń technikum powinien mieć możliwość wyboru przedmiotów spośród takich samych jak uczeń liceum. Wprowadzenie zapisu o uwzględnieniu zawodu, w jakim kształci szkoła przy wyborze rozszerzeń jest wystarczającym warunkiem. Dlaczego dopuszczając, spośród przedmiotów rozszerzonych 180-godzinnych, matematykę lub język obcy nowożytny zakłada się, że technikowi w zakresie rozszerzonym bardziej przydatny będzie język obcy nowożytny niż informatyka?
4. Dyrektor technikum, po zasięgnięciu opinii rady technikum, a jeżeli rada technikum nie została powołana - po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej, rady rodziców i samorządu uczniowskiego, uwzględniając zawód, w którym	Sposób wyboru rozszerzeń zaproponowany w rozporządzeniu jest bardzo skomplikowany. Zdaniem członków stowarzyszenia wystarczyłby dyrektor + rada pedagogiczna i konieczność uwzględnienia zawodu, w którym kształci szkoła. Zapis o możliwościach finansowych może

kszałci szkoła, zainteresowania uczniów oraz możliwości organizacyjne, kadrowe i finansowe technikum, organizuje nauczanie tak, aby każdy uczeń miał możliwość wyboru 2 przedmiotów ujętych w podstawie programowej kształcenia ogólnego w zakresie rozszerzonym.	powodować narzucanie ograniczeń ze strony organów prowadzących bez uwzględniania potrzeb danego zawodu. Zapis o zgodności zawodu z rozszerzeniami stwarza pozory wyboru, gdyż pula przedmiotów do wyboru jest bardzo mała. Może też powodować narzucanie ograniczeń ze strony organów prowadzących w zakresie tworzenia klas dwuzawodowych (częsta praktyka w małych szkołach i miejscowościach), które okażą się nieekonomiczne. Uczniowie technikum powinni mieć prawo wyboru przedmiotów rozszerzonych jak w LO (np. matematyka +język obcy), a dyrektor powinien mieć możliwość przydzielenia rozszerzeń zgodnych z zainteresowaniami uczniów.
5. Każdy uczeń technikum realizuje przedmiot uzupełniający: historia i społeczeństwo. 6. Przedmioty uzupełniające mogą być realizowane w oddziale, grupie oddziałowej lub grupie międzyoddziałowej.	Na podstawie pkt 5 przedmiot uzupełniający jest więc przedmiotem obowiązkowym. O jakich przedmiotach uzupełniających jest mowa w punkcie 6, skoro w technikum jest tylko jeden przedmiot uzupełniający. Uczeń technikum powinien mieć możliwość wyboru przedmiotu uzupełniającego tak jak w liceum.
8. Przedmioty: język polski, język obcy nowożytny, język mniejszości narodowej, etnicznej lub język regionalny i matematyka, ujęte w podstawie programowej kształcenia ogólnego w zakresie rozszerzonym, realizowane są w klasach I-IV, równoległe z tymi przedmiotami w zakresie podstawowym.	Język polski w technikum nie może być realizowany w zakresie rozszerzonym (pkt 4 - niepotrzebnie jest zatem tu wymieniany).
9. Przedmioty: historia, wiedza o społeczeństwie, geografia, biologia, chemia, fizyka i informatyka, ujęte w podstawie programowej kształcenia ogólnego w zakresie rozszerzonym, realizowane są po uprzednim zrealizowaniu tych przedmiotów w zakresie podstawowym.	Historia, wiedza o społeczeństwie, informatyka nie mogą być realizowane w zakresie rozszerzonym (pkt 4) - niepotrzebnie są zatem tu wymieniane.
10. Przedmioty: historia muzyki, historia sztuki, język łaciński i kultura antyczna oraz filozofia, ujęte w podstawie programowej kształcenia ogólnego w zakresie rozszerzonym, realizowane są w klasach I-III.	Te przedmioty nie są realizowane w technikach jako przedmioty kształcenia ogólnego. Punkt 10 jest zbędny
11. Tygodniowy wymiar godzin obowiązkowych 1) obowiązkowych zajęć edukacyjnych dla uczniów poszczególnych klas wynosi: a) klasa I - 33 godziny, b) klasa II - 35 godzin, c) klasa III - 34 godziny, d) klasa IV - 31 godzin;	Po doliczeniu 2 godzin religii i 0,5 wdźr, uczniowie klasy II mają 37,5 godzin tygodniowo, jest to zbyt duże obciążenie dla uczniów. Niektóre szkoły realizują zajęcia praktyczne u pracodawcy. Jeśli w jednym dniu wyślemy klasę na 6 godzin zajęć praktycznych, to w pozostałe dni będą musieli uczyć się po 8 godzin dziennie. Uważamy za wskazane odstępianie od odgórnego, sztywnego określenia tygodniowego wymiaru godzin; pozwoli to na bardziej elastyczną, dostosowaną do warunków szkoły organizację zajęć, w szczególności zajęć praktycznych. Dotychczasowy zapis, że tygodniowo nie może

	być więcej niż 36 godzin dawał możliwość bardziej racjonalnego rozłożenia godzin.
Liczba godzin potrzebnych na realizację podstawy programowej kształcenia w zawodzie (na poziomie technikum): - załącznik nr 9 - technikum dla młodzieży: 1470 h (1/2 teoretyczne i 1/2 praktyczne) + 4 tygodnie praktyk - załącznik nr 17 - technikum dla dorosłych: 1020 h (1/2 teoretyczne i 1/2 praktyczne) - załącznik nr 11 - szkoła policealna dla młodzieży: 1600 h (bez narzucania proporcji kształcenia teoretycznego i praktycznego) - załącznik nr 19 - szkoła policealna dla dorosłych: 1180 h (bez narzucania proporcji kształcenia teoretycznego i praktycznego)	Czym spowodowane są różnice w liczbach godzin potrzebnych na realizację podstawy programowej kształcenia w zawodzie na poziomie technikum w poszczególnych typach szkół?
SZKOŁA POLICEALNA NA PODBUDOWIE LICEUM PROFILOWANEGO... - załącznik nr 10	
1. W jednorocznym okresie nauczania (IV etap edukacyjny) poszczególne obowiązkowe zajęcia edukacyjne należy zrealizować co najmniej w wymiarze: 1) kształcenie zawodowe według programu nauczania dla zawodu – 1025 godzin;	Dla szkoły policealnej na podbudowie dowolnej szkoły średniej (załącznik nr 11) wymiar godzin kształcenia zawodowego wynosi 1600. Jeśli nawet przyjąć na wyrost, że całość kształcenia ogólnozawodowego w profilu (390 godzin) odpowiada realizacji kształcenia zawodowego w szkole policealnej na podbudowie LP to i tak wymiar godzin kształcenia zawodowego (1025 + 390 = 1415 godz.) jest mniejszy niż dla szkoły policealnej na podbudowie szkoły średniej (1600 godz.). Dlaczego?
2. Tygodniowy wymiar godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych dla uczniów poszczególnych semestrów wynosi po 35 godzin.	Uważamy za wskazane odstępnie od odgórnego, sztywnego określenia tygodniowego wymiaru godzin; pozwoli to na bardziej elastyczną, dostosowaną do warunków szkoły organizację zajęć, w szczególności zajęć praktycznych.
SZKOŁA POLICEALNA NA PODBUDOWIE SZKOŁY ŚREDNIEJ... - załącznik nr 11	
2. Tygodniowy wymiar godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych dla uczniów poszczególnych semestrów wynosi po 28 godzin.	Uważamy za wskazane odstępnie od odgórnego, sztywnego określenia tygodniowego wymiaru godzin; pozwoli to na bardziej elastyczną, dostosowaną do warunków szkoły organizację zajęć, w szczególności zajęć praktycznych.
ZASADNICZA SZKOŁA ZAWODOWA DLA DOROSŁYCH – załącznik nr 14	
2. W przypadku ustalenia dla danego zawodu okresu nauczania krótszego niż trzyletni, wymiar godzin z zakresu kształcenia zawodowego teoretycznego i praktycznego zmniejsza się proporcjonalnie, natomiast w przypadku przedmiotów z zakresu kształcenia ogólnego, z wyjątkiem zajęć wychowania fizycznego oraz godzin z wychowawcą, zachowuje się wymiar godzin ustalony dla trzyletniego okresu nauczania.	Zastrzeżenie dotyczące wychowania fizycznego oraz godzin z wychowawcą wydaje się być zbyteczne w szkole dla dorosłych, w której takich zajęć się nie prowadzi.
3. Tygodniowy wymiar godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych dla słuchaczy,	Uważamy za wskazane odstępnie od odgórnego, sztywnego określenia tygodniowego

w poszczególnych semestrach, wynosi: 1) w zasadniczej szkole zawodowej prowadzącej zajęcia w formie stacjonarnej: a) w semestrach I – IV - po 18 godzin, b) w semestrach V i VI - po 17 godzin; 2) w zasadniczej szkole zawodowej prowadzącej zajęcia w formie zaocznej – w semestrach I -VI - po 159 godzin.	wymiaru godzin; pozwoli to na bardziej elastyczną, dostosowaną do warunków szkoły organizację zajęć, w szczególności zajęć praktycznych. Podana w punkcie 2 liczba 159 godzin dotyczy zapewne wymiaru godzin w semestrze a nie tygodniowego wymiaru godzin?
LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE DLA DOROSŁYCH – załącznik nr 15	
1.1) b) przedmioty w zakresie rozszerzonym (dodatkowo, poza wymiarem godzin określonym w lit. a dla przedmiotów w zakresie podstawowym): - język polski, historia, geografia, biologia, chemia, fizyka, historia muzyki, historia sztuki, język łaciński i kultura antyczna oraz filozofia – po 200 godzin, 1.2) b) przedmioty w zakresie rozszerzonym (dodatkowo, poza wymiarem godzin określonym w lit. a dla przedmiotów w zakresie podstawowym): - język polski, historia, geografia, biologia, chemia, fizyka, historia muzyki, historia sztuki, język łaciński i kultura antyczna oraz filozofia – po 125 godzin, 2. W trzyletnim okresie nauczania (IV etap edukacyjny) w liceum ogólnokształcącym dla dorosłych: 1) prowadzącym zajęcia w formie stacjonarnej - na przedmioty w zakresie rozszerzonym i na przedmioty uzupełniające należy przeznaczyć łącznie co najmniej 420 godzin; 2) prowadzącym zajęcia w formie zaocznej - na przedmioty w zakresie rozszerzonym i na przedmioty uzupełniające należy przeznaczyć łącznie co najmniej 250 godzin.	Wskazywanie przedmiotów: język polski, historia muzyki, historia sztuki, język łaciński i kultura antyczna oraz filozofia jako możliwych do realizacji w zakresie rozszerzonym jest mylące, gdyż określony w punkcie 2 limit 420 godzin (250 godzin w szkole zaocznej) na przedmioty w zakresie rozszerzonym i na przedmioty uzupełniające nie pozwala na realizację dwóch przedmiotów po 200 godzin (125 godzin w szkole zaocznej)
10. Przedmioty: historia muzyki, historia sztuki, język łaciński i kultura antyczna oraz filozofia, ujęte w podstawie programowej kształcenia ogólnego w zakresie rozszerzonym, realizowane są w semestrach I-IV.	Realizacja przedmiotów wskazanych w punkcie 10 nie jest możliwa. Limit 420 godzin (250 godzin w szkole zaocznej) na przedmioty w zakresie rozszerzonym i na przedmioty uzupełniające nie pozwala na realizację dwóch przedmiotów po 200 godzin (125 godzin w szkole zaocznej)
11. Tygodniowy wymiar godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych dla słuchaczy, w poszczególnych semestrach, wynosi: 1) w liceum ogólnokształcącym prowadzącym zajęcia w formie stacjonarnej: a) w semestrach I – IV - po 16 godzin, b) w semestrze V i VI - po 15 godzin; 2) w liceum ogólnokształcącym prowadzącym zajęcia w formie zaocznej –	Dla elastycznego kształtowania oferty szkół w zakresie przedmiotów rozszerzonych i uzupełniających (w szczególności przy organizacji zajęć międzyoddziałowych) wskazane jest odstąpienie od ogólnego, sztywnego określenia tygodniowego wymiaru godzin. Podana w punkcie 2 liczba 141 godzin dotyczy zapewne wymiaru godzin w semestrze a nie tygodniowego wymiaru godzin?

w semestrach I-VI - po 141 godzin.	
LICEUM PROFILOWANE DLA DOROSŁYCH – załącznik nr 16	
10. Przedmioty: historia muzyki, historia sztuki, język łaciński i kultura antyczna oraz filozofia, ujęte w podstawie programowej kształcenia ogólnego w zakresie rozszerzonym, realizowane są w semestrach I-IV.	Realizacja wymienionych w punkcie 10 przedmiotów w semestrach I-II jest nierealna z uwagi na realizację w tych semestrach wszystkich przedmiotów w zakresie podstawowym. Uważamy za wskazane dopuszczenie realizacji przedmiotów wymienionych w punkcie 10 we wszystkich semestrach szkoły prowadzącej zajęcia w formie stacjonarnej. W szkole prowadzącej zajęcia w formie zaocznej realizacja przedmiotów wskazanych w punkcie 10 nie jest możliwa. Limit 215 godzin nie pozwala na realizację 2 rozszerzeń po 100 godzin.
11. Tygodniowy wymiar godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych dla słuchaczy, w poszczególnych semestrach, wynosi: 1) w liceum profilowanym prowadzącym zajęcia w formie stacjonarnej- po 17 godzin; 2) w liceum profilowanym prowadzącym zajęcia w formie zaocznej- po 156 godzin.	Dla elastycznego kształtowania oferty szkół w zakresie przedmiotów rozszerzonych i uzupełniających (w szczególności przy organizacji zajęć międzyoddziałowych) wskazane jest odstępnie od ogólnego, sztywnego określenia tygodniowego wymiaru godzin. Podana w punkcie 2 liczba 156 godzin dotyczy zapewne wymiaru godzin w semestrze a nie tygodniowego wymiaru godzin?
TECHNIKUM DLA DOROSŁYCH – załącznik nr 17	
Uwagi analogiczne do uwag dla technikum dla młodzieży	
9. Tygodniowy wymiar godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych dla słuchaczy, w poszczególnych semestrach, wynosi: 1) w technikum prowadzącym zajęcia w formie stacjonarnej: a) w semestrach I - VI - po 20 godzin, b) w semestrach VII – VIII - po 18 godzin; 2) w technikum prowadzącym zajęcia w formie zaocznej: a) w semestrze I – 179 godzin, b) w semestrach II – VIII - po 175 godzin.	Uważamy za wskazane odstępnie od ogólnego, sztywnego określenia tygodniowego wymiaru godzin; pozwoli to na bardziej elastyczną, dostosowaną do warunków szkoły organizację zajęć, w szczególności zajęć praktycznych. Podane w punkcie 2 liczby dotyczą zapewne wymiaru godzin w semestrze a nie tygodniowego wymiaru godzin?
9. Wymiar godzin do dyspozycji dyrektora szkoły...	Błędna numeracja; punkt 9 dotyczył tygodniowego wymiaru godzin
SZKOŁA POLICEALNA DLA DOROSŁYCH NA PODBUDOWIE LICEUM PROFILOWANEGO... - załącznik nr 18	
2. Tygodniowy wymiar godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych dla słuchaczy, w poszczególnych semestrach, wynosi: 1) w szkołach prowadzących zajęcia w formie stacjonarnej - po 24 godziny; 2) w szkołach prowadzących zajęcia w formie zaocznej - po 216 godzin.	Uważamy za wskazane odstępnie od ogólnego, sztywnego określenia tygodniowego wymiaru godzin; pozwoli to na bardziej elastyczną, dostosowaną do warunków szkoły organizację zajęć, w szczególności zajęć praktycznych. Podana w punkcie 2 liczba 216 godzin dotyczy zapewne wymiaru godzin w semestrze a nie tygodniowego wymiaru godzin?
SZKOŁA POLICEALNA DLA DOROSŁYCH NA PODBUDOWIE SZKOŁY ŚREDNIEJ - załącznik nr 19	
2. Tygodniowy wymiar godzin obowiązkowych	Uważamy za wskazane odstępnie od

zajęć edukacyjnych dla słuchaczy, w poszczególnych semestrach, wynosi: 1) w szkołach prowadzących zajęcia w formie stacjonarnej – po 19 godzin; 2) w szkołach prowadzących zajęcia w formie zaocznej - po 175 godzin.	odgórniego, sztywnego określenia tygodniowego wymiaru godzin; pozwoli to na bardziej elastyczną, dostosowaną do warunków szkoły organizację zajęć, w szczególności zajęć praktycznych. Podana w punkcie 2 liczba 175 godzin dotyczy zapewne wymiaru godzin w semestrze a nie tygodniowego wymiaru godzin?